

Lietuvoje elkis kaip lietuvis

Sandra Bernotaitė

Grįžusi gyventi į Lietuvą, tučtuojau susiradau tokių pat, kaip ir aš, „parskridusių paukščių“ bendruomenę. Kas mėnesį renkamės „Back to Kaunas“ pasisėdėjimuose. „O kam jums tie susitikimai?“ - klausia manęs žmogus, dar negrįžęs gyventi į Lietuvą. To paties klausia ir kitas draugas, niekada neišvykęs pagyventi ilgesniam laikui užsienyje. Ko gi jūs ten susitinkate ir apie ką kalbatės tuose „networkinguose“?

Pasakoju jiems apie tai, kad grįžus norisi išsikalbėti apie bėdas, kurių kiti nesuprastų. Būtina kur nors išleisti negatyvumą, pasidalinti savo nesusipratimais, pasiguosti panašaus likimo žmonėms ar tiesiog pasijusti bendruomenėje, nebūti izoliuotiems nuo aplinkos. O pasijusti izoliuotiems, grįžus gimtinėn, visai įmanoma. Tai netgi normalu, nes grįžus ištinka kultūrinis šokas.

Kultūrinis šokas - paprastų, kasdienių dirgiklių suma. Sutrinki, kai aplinkoje pasikeičia daug dalykų - nuo buitinių smulkmenų iki bendravimo kultūros darbe, restoranuose, parduotuvėse ar laiptinėje. Kai nustebina neįprasto skonio dantų pasta valantis dantis ar sumokėta didelė suma už papuvusį avokadą. Kai tave įžeidęs ar pažado netesėjęs bendradarbis pamiršta žodį „atsiprašau“. Kai rūbinėje tavo paltą paduoda susiraukusi moteris, viduje vis dar gyvenanti sovietmetyje ir rodanti tau savo „aukštą statusą“. Kai prekybos centre pienas kitoks ir sviestas ne tas, ir kiaušiniai parduodami tik vištų, kurios tupi narvuose... Pradžioje bandai nesutikti, protestuoti, priešintis, kyla konfliktas su viskuo, kas supa. Tada norisi su kuo nors pasikalbėti, tiesiog paklausti: ar ir tau tas pats? Ar tik aš viena jaučiuosi išprotėjusi?

„Networkingo“ susitikimuose išgirsti: „Tau viskas gerai, man irgi taip buvo, mes

neišprotėję, tiesiog mes pasikeitėme, o čia dar ne viskas greit pasikeis...“ Bet daug dalykų gerėja. Ir daug dalykų mes patys galime išjudinti.

Viena moteris dalinosi patirtimi apie tai, kiek daug bandymų įsidarbinti patyrė, kiek kartų siuntė puikiai sudėliotus savo gyvenimo ir patirties aprašymus, o paskui sąžiningai ėjo kalbėtis su darbdaviais, kurie akivaizdžiai nebuvo „potencialūs“, nes jų bendravimo kultūra tiesiog siaubinga. „Bet skyriau jiems laiko, šokiravau juos savo interviu ir puikiai parengta prezentacija. Tegul mokosi. Kas, jeigu ne mes, juos išmokysim, kaip reikia elgtis su darbuotojais?“ – juokėsi moteris.

Tiek ji, tiek ir kiti mano pašnekovai minėjo tokį dalyką: kad ir kiek ilgai gyventum svetur, ten tau visada duos suprasti, kad esi svetimas. Tai mane pačią stebina: maniau, kad jaunesnieji, emigravę su tėvais vaikystėje ar paauglystėje, visgi puikiai adaptuojasi ir tampa savi. Pasirodo, tai išimtis iš taisyklės. Dažniausiai ne savo tėvynėje išliekame nesavi. Kai viena pažįstama mane bandė tikinti, kad kitoje šalyje jai suteikta viskas, ko reikia, paklausiau: o ar tau suteikta laisvė keisti tos šalies tvarką, dalyvauti jos valdyme? Atsakymas buvo neigiamas. Keisti gali tik įgijęs tos šalies pilietybę (šiuo metu – ir atsisakęs savosios), o tai nelengvai prieinama. Kita reikalo pusė: kuo ilgiau gyvename ne tėvynėje, tuo svetimesni atrodome ir saviems. Tai irgi šoko dalis, kurią tenka išgyventi sukandus dantis.

Tie, kurie jau pagyveno užsienyje, nesimėto tokiais grasinimais, kokių pilna viešojoje erdvėje ar komentaruose po straipsniais: „Lietuva, kodėl turėčiau neemigruoti?“ Atsakymas paprastas: todėl, kad emigravęs tapsi emigrantu, o emigranto duona nėra baltas pyragas. Gyvenimas išvykus gali susiklostyti netgi labai puikiai: žaibiška karjera, didelės santaupos, kelionės po pasaulį, galbūt egzotiškos kilmės sutuoktinis ir vietiniai vaikai... Bet išsiplauti lietuvišką depresiją iš psichikos gali pavykti tik mūsų vaikams. Tad nepabėgsime nuo savęs. Ir šviesiausią tropikų dieną užklups tamsa: ką aš čia veikiu? Kodėl savo jėgų nenukreipiu ten, kur mano šalis, kur mano pareiga ir mano atsakomybė? (Būtų smagu, jeigu grasinimą emigruoti keistų grasinimai imtis veiksmo ir ką nors esmingai pakeisti, bet keista, kad tokių dar nesu girdėjusi.)

Romoje elkis kaip romėnas, sako prancūzų patarlė. Pritaikius tai sau, išėitų: Lietuvoje elkis kaip lietuvis. Išminties tame esama gilios, bet tai supratau ne iškart.

Vis bandžiau rasti nesupuvusį avokadą, pirkti prancūzišką dantų pastą, gražgarstes ir petražoles iš Italijos, kurios nuvydavo dar neparsinešus iš parduotuvės... Bandžiau maitintis taip, kaip kitoje šalyje. Bandžiau šypsotis taip, kaip kitoje šalyje. Bandžiau rengtis kaip kitoje šalyje. Bet greit pavargau. Nes gyvenimas ne čia ir dabar – konfliktas. Nuolatinė priešprieša su aplinka vargina.

Vieną vakarą prie raugintų kopūstų stiklainio mane ištiko nušvitimas: juk gyvenu Lietuvoje, todėl turiu maitintis taip, kaip senovėje maitinosi lietuviai! Egzotika nėra sveika. Morkos su kopūstais ir bulvėmis – štai ko man reikia čia ir dabar. Žinoma, maistas tik simbolis. Bet reikia prisiminti, kad tai stiprus simbolis: per septynerius metus pasikeičia visos organizmo ląstelės, vadinasi, jeigu septynerius metus maitiniesi ne lietuvišku maistu, tavo kūnas tampa sudarytas iš kitokių statybinių medžiagų. O jei grįžai, statai savo kitą septynerių metų etapą iš to, ką randi čia. Žinoma, turi būti pasiruošusi keistis. Kas nelinksta – nulūžta. Todėl ir skaudu, todėl ir sunku, kol nenustoji priešintis tam, kas beprasmiška, o pagaliau – ir neesminga.

„Networkinge“ įvyko vienas juokingas incidentas: prie mūsų grupės prisiplakė jaunas bernaitis, kuris, užklaustas, kiek laiko ir kur jam tekę gyventi, atsakė, kad dvi savaites pabuvojo Italijoje. Visi nusijuokė. Bet greit tapo aišku, kad bernaitis nejuokavo, jis neslėpė, kad nori emigruoti, todėl atėjo pasiklaudyti, kaip mums sekėsi užsieniuose. Niekas atvirai jam nepasakė, kad taip elgtis, mažų mažiausiai, nemandagu: susitikti buvo kviečiami žmonės, turintys tam tikros patirties, kurios jis neturi. Niekam iš susirinkusiųjų nebuvo įdomu pasakoti apie tai, kokios galimybės laukia užsieniuose. Mes susirinkome kalbėti apie galimybes Lietuvoje. Įsibrovėlis sukėlė šiek tiek erzulio (bent jau man) ir šiek tiek liūdesio: žmogus net nesupranta, kur pateko, kodėl mums to „žmogiškojo tinklo“ reikia.

Mums, grįžusiems čia gyventi, o ne dezertyruoti, tikrai vertinga būti stipriems grupėje. Per įsibrovėlius ir nesusipratėlius bendravimo poreikį pajunti dar geriau. Svarbu justti ir grupės įvairovę, ir tą skruzdėlyno bendrą darbą. Iš esmės tai galėtų būti mažas modelis mūsų visuomenės. Kai grįžusiųjų po studijų ar darbo praktikos susidarys kritinė masė, oportunistams sakysime: emigruokite ir patirkite patys, o mes čia užsiėmę savo šalies vidaus reikalais.

pasauliolietuvis.lt

Projektas „Lietuvybė pasaulyje“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

